

CZU 343.343.3

DOI 10.5281/zenodo.6831075

ELEMENTELE SUBIECTIVE ALE VANDALISMULUI: CONCEPT ȘI CARACTERIZARE

Sofia PILAT,
doctor în drept

În doctrina dreptului penal subiectul și latura subiectivă a infracțiunii sunt considerate elemente indispensabile, inerente și strict necesare pentru existența infracțiunii.

Subiect al infracțiunii este recunoscută persoana care a săvârșit o anumită faptă interzisă de lege prin acțiune sau inacțiune și este pasibilă să poarte răspundere pentru cele comise. Laturii subiective a infracțiunii și caracteristicilor sale individuale sunt dedicate numeroase lucrări științifice.

Cuvinte-cheie: subiect, persoană fizică, responsabilitate, irresponsabilitate, vârsta, latura subiectivă, motivul infracțiunii, scopul infracțiunii, vinovăție, intenție.

SUBJECTIVE ELEMENTS OF VANDALISM: CONCEPT AND CHARACTERIZATION

Sofia PILAT,
PhD

In the doctrine of criminal law, the subject and the subjective side of the crime are considered indispensable, inherent and strictly necessary elements for the existence of the crime.

The subject of the crime is recognized the person who committed a certain act prohibited by law by action or inaction, and is liable for those committed. Numerous scientific works are dedicated to the subjective side of the crime and its individual characteristics.

Keywords: subject, natural person, responsibility, irresponsibility, age, subjective side, motive of the crime, purpose of the crime, guilt, intention.

Introducere. Subiect al tuturor infracțiunilor descrise de legea penală, inclusiv și a infracțiunii de vandalism, poate fi omul ca persoană fizică responsabilă, care a atins o vârstă anumită [8, p. 189]. De aici rezultă că numai persoana fizică poate fi recunoscută în calitate de subiect al infracțiunii specificate la art. 288 CP.

La rândul său latura subiectivă privită ca element constitutiv subiectiv al infracțiunii de vandalism reprezintă cea mai complexă parte a componenței de infracțiune, deoarece este legată de cercetarea unor fenomene care se supun cu dificultate unei evaluări obiective. La baza respectivei evaluări stau cunoștințele din domeniul psihologiei juridice și criminologiei, extrapolate în spațiul juridico-penal. Aplicarea acestor cunoștințe are o însemnătate deosebită pentru analiza diferitelor infracțiuni, dat fiind faptul că anume semnele subiective au deseori un rol de bază în calificarea faptei infracționale concrete [5, p. 93].

Metode și materiale aplicate. În scopul realizării obiectivului trasat, în respectivul ar-

Introduction. The subject of all the crimes is described by the criminal law, including the crime of vandalism, can be the man as a responsible person, who has reached a certain age [8, p. 189]. It follows that only the private person can be recognized as a subject of the crime specified in art. 288 of the Criminal Code.

In turn, the subjective side seen as a subjective constituent of the crime of vandalism is the most complex part of the crime, because it is related to the investigation of phenomena that are difficult to submit to an objective assessment. The basis of this evaluation is the knowledge in the square of legal psychology and criminology, extrapolated to the legal-criminal space. The application of this knowledge has a special significance for the analysis of different crimes, given the fact that namely the subjective signs often have a basic role in the qualification of the concrete criminal act. [5, p. 93].

Methods and materials applied. In order to achieve the stated objective, in the respective scientific article were used: the his-

tical științific au fost utilizate: metoda istorică, metoda logică (bazată pe inducție și deducție) și metoda comparativă.

În procesul elaborării articolului au fost consultate următoarele materiale: Codul penal al Republicii Moldova, precum și lucrările științifice a autorilor S. Brînza, V. Stati, C. Bulai, I. Oancea. N. Ceremnova, A. Gravina ș.a.

Rezultate obținute și discuții. Analizând subiectul ca unul dintre elementele constitutive ale componenței infracțiunii de vandalism, considerăm a fi oportun să purcedem la o descriere succintă a semnelor și proprietăților subiectului infracțiunii, care convențional pot fi divizate în două grupe și anume: semnele criminologice și semnele juridico-penale.

Semne criminologice (aspectul moral, social-politic al infractorului, particularitățile lui psihologice și psihice etc.) au o mare importanță pentru determinarea cauzelor infracționalității și a condițiilor care contribuie la săvârșirea infracțiunilor, precum și pentru elaborarea măsurilor de prevenire a lor [8, p. 189].

Din punct de vedere juridico-penal, subiectul infracțiunii este persoana care săvârșește nemijlocit infracțiunea sau participă la săvârșirea ei, sau utilizează fenomenele naturale, animalele, ființele iresponsabile, producătoare de daune prejudiciabile în scopul comiterii infracțiunii. Sub aspectul juridico-penal, subiectul infracțiunii trebuie să întrunească trei condiții indicate de legea penală: să aibă o anumită vârstă, să fie responsabil și să posede o anumită sau anumite calități, dacă aceasta este prevăzut direct de norma penală [8, p. 189].

Latura subiectivă constituie un element inerent al componenței de infracțiune, corelând și cu alte elemente ale componenței, printre care se enumeră subiectul infracțiunii. Legătura dintre latura subiectivă și subiectul infracțiunii în esență constă în faptul că latura subiectivă este activitatea mintală a subiectului infracțiunii.

Așadar, prin latura subiectivă a infracțiunii înțelegem reflectarea sau posibilitatea reflectării concomitente în conștiința subiectului infracțiunii a semnelor obiective ale faptei comise, adică a acțiunii sau inacțiunii prejudiciabile, a consecințelor infracționale, a legăturii de cauzalitate dintre ele, precum și a celorlalte semne obiective prin care este descrisă infracțiunea în legea penală. Latura subiectivă a

torical method; the logical method (based on induction and deduction) and the comparative method.

In the process of elaborating the scientific article, the following materials were consulted: the Criminal Code of the Republic of Moldova, as well as the scientific works of the authors S. Brînza, V. Stati, C. Bulai, I. Oancea. N. Ceremnova, A. Gravina, etc.

Results obtained and discussions. Analyzing the subject as one of the constituent elements of the vandalism, we consider it appropriate to proceed to a brief description of the signs and properties of the subject of the crime, which conventionally can be divided into two groups, namely: criminological signs and legal-criminal signs.

Criminological similarities (the moral, socio-political aspect of the offender, his psychological and psychic peculiarities, etc.) are of great importance for determining the causes of the crime and the conditions that contribute to the commission of crimes, as well as for the elaboration of measures to prevent them [8, p. 189].

From a juridical-criminal point of view, the subject of the crime is the person who directly commits the crime or participates in its commission, or uses natural phenomena, animals, irresponsible beings, etc., producing colossal prejudicial damages for the purpose of committing the crime. From the juridical-criminal aspect, the subject of the crime must meet three conditions indicated by the criminal law: to have a certain age, to be responsible and to possess certain or definite qualities, if this is directly provided by the criminal norm [8, p. 189].

In turn, the subjective side being an inherent element of the crime component correlates with other elements of the composition, including the subject of the crime. The connection between the subjective side and the subject of the crime in essence, consists in the fact that the subjective side is the mental activity of the subject of the crime.

Therefore, by the subjective side of the crime we mean the reflection or the possibility of concomitant reflection in the consciousness of the subject of the crime of the objective signs of the committed deed, namely of the prejudi-

infracțiunii caracterizează atitudinea psihică a infractorului față de faptele sale. Prin urmare, ea reflectă legătura conștiinței și voinței infractorului cu fapta prejudiciabilă comisă de el [8, p. 189].

Noțiunea de „atitudine psihică” nu reprezintă un termen juridic, ci este împrumutată din cadrul științei de psihologie, iar specificul științei dreptului penal constă în faptul de a reflecta această noțiune în sensul legii penale. Astfel, atitudinea psihică a infractorului reprezintă o legătură dintre subiect (personalitate) și obiectul faptei prejudiciabile. Prin urmare, legea penală nu se referă la atitudinea psihică a persoanei față de orice comportament, ci numai la acel comportament care poartă un caracter prejudiciabil și pe care legea îl atribuie la categoria celui infracțional, care poate avea consecințe prejudiciabile. Fiind conștient de acest fapt, sau având posibilitatea reală de a înțelege caracterul periculos al propriului comportament, subiectul infracțiunii, prin urmare, își îndreaptă voința sa în detrimentul celorlalți cetățeni, în defavoarea intereselor publice și ale statului [9, p. 153].

Pornind de la definiția prezentată mai sus, ajungem la concluzia precum că latura subiectivă constituie altceva decât atitudinea psihică interioară a infractorului față de fapta săvârșită și consecințele ei.

De asemenea, este important de menționat că pentru existența unei infracțiuni este necesar să se adeverească faptul că infractorul și-a manifestat liber și necondiționat voința de a săvârși infracțiunea.

Așadar, vinovăția reprezintă un semn obligatoriu al fiecărei infracțiuni. Ea cuprinde atitudinea psihică a persoanei atât față de acțiunile sau inacțiunile prejudiciabile comise, cât și față de urmările prejudiciabile dorite sau admise: fie față de cele despre care ea credea superficial că vor fi evitate, fie față de cele referitor la care ea trebuia și putea să prevadă că vor surveni [8, p. 159].

Determinarea laturii subiective a infracțiunii de vandalism, spre deosebire de stabilirea circumstanțelor obiective ale faptei respective, este destul de dificil de realizat, datorită faptului că e foarte complicat de a pătrunde în lumea interioară a persoanei, în gândurile, dorințele, retrăirile, ideile, sentimentele, aspirațiile și emoțiile acesteia. Dar, totuși, stabilirea

cial action or inaction, of the criminal consequences, of the causal link between them and of the other objective signs. The offense is described in the criminal law. The subjective side of the crime characterizes the psychic attitude of the offender towards his deeds. Therefore, it reflects the connection of the offender's conscience and will with the harmful act committed by him [8, p. 189].

The notion of “psychic attitude” is not a legal term, but is borrowed from the science of psychology, and the specificity of the science of criminal law is to reflect this notion in the sense of criminal law. Thus, the psychic attitude of the offender represents a connection between the subject (personality) and the object of the prejudicial deed. Therefore, the criminal law is not reflected in the person's mental attitude towards any behavior, but only on that behavior, that has a harmful character and that the law attributes to the category of the criminal one, which can contribute as a result to the occurrence of harmful consequences. Being aware of this fact, or having the real possibility to understand the dangerous nature of his own behavior, the subject of the crime, therefore, directs his will to the detriment of other citizens, to the detriment of public and state interests [9, p. 153].

Starting from the definition presented above, we come to the conclusion that the subjective side is nothing more than the inner psychic attitude of the offender towards the committed deed and its consequences.

It is also important to mention that for the existence of a crime it is necessary to prove the fact that the offender has freely and unconditionally manifested his will to commit the crime.

Therefore, guilt is a mandatory sign of every crime. It includes the psychic attitude of the person both towards the prejudicial actions or inactions committed, and towards the desired or admitted prejudicial consequences; either to those he/she superficially believed would be avoided, or to those he/she should and could foresee would occur [8, p. 159].

Determining the subjective side of the crime of vandalism as opposed to establishing the objective circumstances of the act is quite difficult, due to the fact that it is very

corectă a acestui element al componenței de infracțiune prezintă o importanță juridică majoră atât pentru justa calificare a faptei și individualizarea pedepsei, cât și pentru asigurarea respectării principiilor legalității, umanismului și democratismului.

În literatura de specialitate există o opinie unanimă, potrivit căreia latura subiectivă a infracțiunii reglementate în art. 288 CP se caracterizează prin vinovăție sub forma intenției directe. Imprudența ca cea de a doua formă a vinovăției în cazul infracțiunii de vandalism este exclusă, fapt ce reiese din însuși conținutul normei juridico-penale prevăzute la art. 288 CP. Este imposibil ca din imprudență să fie pângărit un edificiu sau o încăpere, aplicând imagini cu caracter obscen sau inscripții indecente, făptuitorul nu putea să nu-și dea seama de caracterul antisocial al acțiunilor sale, să prevadă și să dorească survenirea urmărilor prejudiciabile. În cazul nimicirii din imprudență a bunurilor în transport public sau în alte locuri publice, de asemenea, este exclusă posibilitatea atragerii persoanei la răspunderea penală conform prevederilor art. 288 CP.

Un rol deosebit de important pentru existența infracțiunii este stabilirea cu maximă precizie a vârstei persoanei, adică exact data, luna și anul nașterii acesteia. Practica judiciară ne demonstrează faptul că ținând cont de vârsta infractorului se poate stabili gradul de dezvoltare a capacităților sale intelectuale, a gândirii logice, a comportamentului său, precum și nivelul activității acestuia la săvârșirea faptelor ilicite.

De obicei, vârsta subiectului infracțiunii este constatată după anumite documente: certificat de naștere, buletin de identitate, buletin de identitate provizoriu, pașaport, permis de conducere, legitimație de serviciu, mențiuni în cartea de înregistrare a actelor stării civile etc.

Se consideră că persoana atinge o anumită vârstă la ora 00.00 a zilei următoare după cea de naștere. În situația în care documentele care ar indica vârsta persoanei lipsesc, aceasta poate fi stabilită prin intermediul expertizei medico-legale.

Potrivit prevederilor art. 21 alin. (1) CP, poate fi subiect al infracțiunii de vandalism persoana fizică responsabilă (fără deosebire de cetățenie sau lipsă a acesteia, rasă, naționalitate, origine etnică, sex, religie, apartenență

complicată să intre în lumea interioară a persoanei, gânduri, dorințe, retrăiri, idei, sentimente, aspirații și emoții. Dar, totuși, corect stabilirea acestui element al crimei este de mare importanță juridică atât pentru calificarea corectă a faptului și individualizarea pedepsei, cât și pentru asigurarea respectării principiilor legalității, umanismului și democratismului.

În literatura de specialitate există o opinie unanimă, potrivit căreia latura subiectivă a infracțiunii reglementate în art. 288 CP se caracterizează prin vinovăție sub forma intenției directe. Recklessness ca cea de a doua formă a vinovăției în cazul infracțiunii de vandalism este exclusă, fapt ce reiese din însuși conținutul normei juridico-penale prevăzute la art. 288 CP. Este imposibil ca din imprudență să fie pângărit un edificiu sau o încăpere, aplicând imagini cu caracter obscen sau inscripții indecente, făptuitorul nu putea să nu-și dea seama de caracterul antisocial al acțiunilor sale, să prevadă și să dorească survenirea urmărilor prejudiciabile. În cazul nimicirii din imprudență a bunurilor în transport public sau în alte locuri publice, de asemenea, este exclusă posibilitatea atragerii persoanei la răspunderea penală conform prevederilor art. 288 CP.

Un rol deosebit de important pentru existența crimei este stabilirea cu maximă precizie a vârstei persoanei, adică exact data, luna și anul nașterii acesteia. Practica judiciară ne demonstrează faptul că ținând cont de vârsta infractorului se poate stabili gradul de dezvoltare a capacităților sale intelectuale, a gândirii logice, a comportamentului său, precum și nivelul activității acestuia la săvârșirea faptelor ilicite.

De obicei, vârsta subiectului crimei este constatată după anumite documente: certificat de naștere, buletin de identitate, buletin de identitate provizoriu, pașaport, permis de conducere, legitimație de serviciu, mențiuni în cartea de înregistrare a actelor stării civile etc.

Se consideră că persoana atinge o anumită vârstă la ora 00.00 a zilei următoare după cea de naștere. În situația în care documentele care ar indica vârsta persoanei lipsesc, aceasta poate fi stabilită prin intermediul expertizei medico-legale.

Potrivit prevederilor art. 21 paragraf (1) CP, poate fi subiect al crimei de vandalism persoana fizică responsabilă (fără deosebire de cetățenie sau lipsă a acesteia, rasă, naționalitate, origine etnică, sex, religie, apartenență

politică, avere sau origine socială) care în momentul săvârșirii infracțiunii a împlinit vârsta de 16 ani (în ipoteza consemnată la art. 288 alin. (1)), sau reieșind din prevederile art. 21 alin. (2) – persoana fizică responsabilă care în momentul comiterii faptei infracționale a atins vârsta de 14 ani (în ipoteza specificată la art. 288 alin. (2)).

Stabilirea vârstei minime de 14 ani pentru săvârșirea infracțiunii specificate la art. 288 CP în condițiile existenței circumstanțelor agravante prevăzute la alin. (2) lit. b) (de două sau mai multe persoane) și c) (asupra bunurilor care au o valoare istorică, culturală sau religioasă) al aceluiași articol, a provocat în literatura de specialitate numeroase discuții, soldate cu apariția diverselor opinii controversate.

Unii autori, precum N.A. Șirokov, sunt convinși că stabilirea de către legiuitor a vârstei minime de 14 ani de atragere la răspunderea penală pentru săvârșirea infracțiunii de vandalism are drept consecință necesitatea rectificării sancțiunii prevăzute de dispoziția articolului ce reglementează această faptă, deoarece măsurile sancționatorii existente în respectiva normă juridico-penală se aplică destul de rar în practică și astfel se dovedesc a fi neefective [13, p. 15].

Alți autori, precum A.E. Doncenko, consideră că ar fi expedient ca vârsta minimă de atragere la răspundere penală pentru vandalism să fie majorată până la 16 ani și în cazul existenței circumstanțelor agravante. Opinia respectivă este motivată prin faptul că în funcție de caracterul și gradul prejudiciabil, infracțiunea de vandalism fiind atribuită categoriei de infracțiuni ușoare (în ipoteza consemnată la art. 288 alin. (1)) și mai puțin grave (în ipoteza specificată la art. 288 alin. (2)), nu creează pericol social de proporții, astfel, în asemenea circumstanțe, specifică autorul menționat, nu este cazul ca pentru comiterea unei astfel de fapte penale atât de „neînsemnate” după părerea lui, să fie atrași la răspundere penală minorii sub vârsta de 16 ani [6, p. 22].

Iar autorul N.A. Ceremnova în general afirmă că, în contextul ultimelor decenii de dezvoltare a societății, comportamentul bizar și aberant al tinerilor devine un lucru obișnuit, care este legitimat de cultura dominantă și corespunde mentalității unei societăți aflate la etapa de degradare morală și spirituală. În

ral person (regardless of or lack of citizenship, in spite of race, nationality, ethnic origin, sex, religion, political affiliation, wealth or social origin) who at the time of committing the crime has reached the age of 16 (in the case recorded in art. 288 paragraph (1)), or arising from the provisions of art. 21 paragraph (2) – the responsible natural person who at the moment of committing the criminal act has reached the age of 14 years (in the hypothesis specified in art. 288 paragraph (2)).

Establishing the minimum age of 14 years for committing the crime specified in art. 288 of the Criminal Code in the conditions of the existence of the aggravating circumstances provided in paragraph (2) letter b) (by two or more persons) and c) (on goods that have a historical, cultural or religious value) of the same article, provoked in the specialized literature numerous discussions, resulting in the appearance of various controversial opinions.

Some authors such as N.A. Shirokov, are convinced that the establishment by the legislator of the minimum age of 14 years of criminal liability for committing the crime of vandalism, entails the need to rectify the sanction provided in the article regulating this fact, because the existing sanctioning measures in the respective legal-criminal norm are rarely applied in practice and thus prove to be ineffective [13, p. 15].

Other authors such as A.E. Donchenko believe that it would be expedient to increase the minimum age for criminal prosecution for vandalism to 16 years and in the event of aggravating circumstances. That opinion is motivated by the fact that depending on the prejudicial nature and degree, the crime of vandalism being attributed to the category of minor crimes (in the case recorded in art. 288 paragraph (1)) and less serious (in the case specified in art. 288 paragraph (2)), does not create a social danger of proportions, thus, in such circumstances, specifies the mentioned author, it is not the case that for committing such a criminal act so “insignificant” in his opinion, to be prosecuted minors under the age of 16 [6, p. 22].

And author N.A. Ceremnova generally states that, in the context of the last decades of society’s development, the bizarre and aberrant behavior of young people becomes commonplace, which is legitimized by the domi-

acest context, autorul citat specifică că marea majoritate a tinerilor cu vârsta cuprinsă între 14-18 ani (circa 66,6%), datorită mediului ambiant în care cresc și se educă, nu sunt în stare să conștientizeze și să perceapă pericolul social sporit al actelor de vandalism pe care le săvârșesc asupra bunurilor din domeniul public, precum și asupra celor ce prezintă valoare istorică, culturală sau religioasă pentru societate. Aceștia, în viziunea autorului, sunt convinși că comportamentul lor nu deviază de la normele morale și etice general recunoscute și respectate în cadrul societății [4, p. 32].

Așadar, din punctul de vedere al autorului sus-menționat, reiese că comiterea actelor de vandalism prezintă un lucru obișnuit și normal pentru minori cu vârsta cuprinsă între 14 și 18 ani.

Analizând opiniile diferitor autori referitoare la vârsta minimă de atragere la răspundere penală pentru săvârșirea infracțiunii de vandalism, nu putem fi de acord cu unele afirmații expuse în favoarea majorării acesteia de la 14 la 16 ani. În susținerea poziției respective aducem și unele argumente pe care le considerăm a fi oportune.

Deci, în procesul de stabilire a vârstei de 14 ani care ar permite atragerea minorului la răspundere penală pentru comiterea vandalismului săvârșit cu circumstanțe agravante enumerate la art. 288 alin. (2) lit. b) și c), legiuitorul a luat în considerare o serie de factori, care ne permit să acceptăm și să împărtășim opinia lui. Printre factorii primordiali, care au stat la baza stabilirii vârstei minime de 14 ani de atragere la răspundere penală pentru săvârșirea faptei infracționale specificate la art. 288 CP, au fost indicii ridicați în ultimele decenii ale sec. al XX-lea de comitere a acestei infracțiuni de către minori. În susținerea poziției legiuitorului autohton se alătură și practica judiciară, care ne demonstrează că în marea majoritate a cazurilor infracțiunea de vandalism, specificată la art. 288 CP, este comisă de copii a căror vârstă variază între 14 și 16 ani. În această ordine de idei, este evident faptul că anume minorii sunt cel mai frecvent tentați să comită infracțiunea de vandalism.

Numeroasele studii în domeniul psihologiei și pedagogiei au demonstrat la nivel științific că anume adolescența constituie una dintre cele mai dificile perioade de dezvoltare a per-

nant culture and corresponds to the mentality of a society at the stage of moral and spiritual degradation. In this context, the quoted author specifies that the vast majority of young people aged 14-18 (about 66.6%), due to the environment in which they grow up and are educated, are not able to be aware and perceive the increased social danger of the acts of vandalism that they commit on the goods in the public square, as well as on those that present historical, cultural or religious value for the society. In the author's view, they are convinced that their behavior does not deviate from the moral and ethical norms generally recognized and respected in society [4, p. 32].

Therefore, from the point of view of the above-mentioned author, it appears that committing acts of vandalism is a common and normal thing for minors aged between 14 and 18 years. Analyzing the opinions of different authors regarding the minimum age of criminal liability for committing the crime of vandalism, we cannot agree with some statements made in favor of increasing it from 14 to 16 years. In support of that position, we also provide some arguments that we consider appropriate.

So, in the process of establishing the age of 14, which would allow the juvenile to be held criminally liable for committing the vandalism committed with aggravating circumstances listed in art. 288 paragraph (2) letter b) two and more people and c) the legislator took into account a number of factors, which allow us to accept and share his opinion. Among the primary factors, which were the basis for establishing the minimum age of 14 years of criminal liability for committing the criminal act specified in art. 288 of the Criminal Code were high indices during the last decades of the XX century of committing this crime by minors. In support of the position of the local legislator, the judicial practice also joins, which proves to us that in the vast majority of cases the crime of vandalism specified in art. 288 of the Criminal Code is committed by children whose age varies between 14 and 16 years. In this sense, it is obvious that minors are most often tempted to commit the crime of vandalism.

Numerous studies in the square of psychology and pedagogy have shown at the scientific level that adolescence is one of the most

sonalității umane. Anume la etapa respectivă a vieții are loc formarea caracterului individului, care deseori se caracterizează prin incoerență, vulnerabilitate, sensibilitate, afectivitate, flexibilitate, emotivitate, lipsă de stăpânire de sine și încredere exagerată în propriile puteri.

Lipsa de cunoștințe în domeniul dreptului, lipsa de experiență, crearea unei imagini distorsionate privind normele morale, schimbarea frecventă și bruscă a dispoziției în situațiile de conflict se pot manifesta în conduita adolescentului prin brutalitate, insolență, încăpățănare, infamie și sunt doar câțiva dintre factori ce îl pot determina pe acesta să purceadă la comiterea unor fapte interzise de lege, printre care se enumeră și vandalismul.

În aceste împrejurări este important să fie luat în considerare și faptul că deseori anume infractorii minori pot deveni membri ai unor grupuri criminale organizate sau organizații criminale, astfel sporind gradul de infracționalitate în societate.

De asemenea, este important să menționăm că din punct de vedere psihologic la vârsta de 14 ani nivelul de dezvoltare mintală a minorului îi permite să înțeleagă sensul și însemnătatea conținutului interdicției juridico-penale cuprinse în art. 288 CP și caracterul prejudiciabil al acțiunilor sale. Datele comparative obținute prin cercetarea psihologică a minorilor cu vârste cuprinse între 14 și 18 ani, care pe de o parte au săvârșit infracțiunea de vandalism, iar pe de altă parte infracțiuni din categoria celor grave, deosebit de grave sau excepțional de grave, ne demonstrează faptul că unui minor îi este mai simplu și accesibil să conștientizeze sensul și semnificația acțiunilor sale ilicite care au condus la comiterea vandalismului, decât rostul acțiunilor sau inacțiunilor care au stat la baza comiterii altor infracțiuni [10, p. 56-59].

Totodată, subliniem că pentru comiterea infracțiunii de vandalism nu este necesar ca făptuitorul să posede cunoștințe speciale, abilități sau experiență. În comparație cu alte fapte penale (de ex.: banditismul (art. 283 CP), traficul de ființe umane (art. 165), fabricarea sau punerea în circulație a semnelor bănești false sau a titlurilor de valoare false (art. 236), delapidarea averii străine (art. 191) etc.), pentru comiterea vandalismului, de asemenea, nu este nevoie de o pregătire specială premeditată, în

difficult periods of human personality development. It is at this stage of life that the character of the individual is formed, which is often characterized by incoherence, vulnerability, sensitivity, affectivity, flexibility, emotion, lack of self-control and excessive self-confidence.

Lack of knowledge in the square of law, lack of experience, creating a distorted image of moral norms, frequent and sudden change of mood in conflict situations, can manifest in adolescent behavior through brutality, insolence, stubbornness, infamy and are just some of the factors which may cause him to proceed with the commission of acts prohibited by law, including vandalism.

In these circumstances, it is important to take into account the fact that juvenile offenders can often become members of organized criminal groups or criminal organizations, thus increasing the degree of crime in society.

It is also important to mention that from a psychological point of view at the age of 14, the level of mental development of the minor allows him to understand the meaning and significance of the content of the legal-criminal interdiction contained in art. 288 of the Criminal Code and the prejudicial nature of his actions. Comparative data of psychological research of minors aged 14 to 18, who on the one hand committed the crime of vandalism, and on the other hand crimes in the category of serious, particularly serious or exceptionally serious, show us that it is easier and more accessible for a minor to be aware of the meaning and significance of his or her illicit actions that led to vandalism than of the actions or inactions that led to the commission of other crimes [10, p. 56-59].

At the same time, we emphasize that, for committing the crime of vandalism, it is not necessary for the perpetrator to have special knowledge, skills or experience. Compared to other criminal acts (e.g.: banditry (art. 283 of the Criminal Code), trafficking in human beings (art. 165), fabrication or circulation of false currency signs or false securities (art. 236), embezzlement of foreign property (art. 191) etc.), for committing vandalism, also, no special premeditated training is required, in this sense, the possibility of committing the crime becomes accessible to persons belonging to the

acest sens posibilitatea comiterii infracțiunii respective devine accesibilă pentru persoanele ce fac parte din categoria de vârstă descrisă mai sus.

De asemenea, un rol primordial pentru existența infracțiunii specificate la art. 288 CP îl are stabilirea momentului de consumare. Reieșind din faptul că vandalismul este o infracțiune formală, care se consideră consumată fie din momentul realizării acțiunilor de pângărire a edificiilor sau altor încăperi, fie din cel al nimicirii bunurilor în transportul public sau în alte locuri publice, intenția directă la astfel de fapte penale se deosebește prin conștientizarea de către făptuitor a caracterului prejudiciabil al acțiunilor sale, prevederea apariției urmărilor prejudiciabile și manifestarea dorinței întru survenirea acestora.

De asemenea, latura subiectivă a infracțiunii este compusă și din alte elemente constitutive, cum ar fi motivul (mobilul) și scopul.

Prin motiv sau mobil al infracțiunii se înțelege impulsul intern (dorință, tendință, pasiune, sentiment) al infractorului ce a făcut să se nască în mintea lui ideea săvârșirii unei anumite activități conștient orientate spre satisfacerea acelei dorințe, tendințe, pasiuni eronate [8, p. 176].

Prezența mobilului în săvârșirea oricărei infracțiuni, inclusiv și a infracțiunii de vandalism este un indiciu al normalității psihice a făptuitorului, iar lipsa unui motiv comprehensibil (înțeles, adecvat) constituie un indiciu de anormalitate psihică ce impune o examinare atentă a responsabilității subiectului [3, p. 192].

Scopul infracțiunii reprezintă o imagine mintală apărută în psihicul persoanei privind obiectivul propus și reprezentat de făptuitor ca rezultat al acțiunii sau inacțiunii sale infracționale. Deci, scopul, ca o imagine privind rezultatul scontat, caracterizează gândirea, cugetarea persoanei [8, p. 178].

Ca și motivul, scopul nu constituie, de regulă, un semn obligatoriu al laturii subiective a infracțiunii, deoarece oricare ar fi scopul conducerii făptuitorului, săvârșirea acesteia este suficientă pentru constatarea laturii subiective a infracțiunii [8, p. 178].

Despre același lucru putem vorbi și în cazul infracțiunii reglementate în art. 288 CP, unde motivul și scopul nu constituie elemente obligatorii ale laturii subiective a infracțiunii, și

age category described above.

Also, a primary role for the existence of the crime specified in art. 288 of the Criminal Code has the establishment of the moment of consumption. Proceeding from the fact that vandalism is a formal crime, which is considered consumed either from the moment of committing the actions of defilement of buildings or other rooms, or from the destruction of goods in public transport or other public places, the direct intention to such a criminal act is distinguished by the perpetrator's awareness of the prejudicial nature of his actions, the provision of prejudicial consequences and the manifestation of the desire for their occurrence.

The subjective side of the crime is composed of other constituent elements such as motive (mobile) and purpose.

By motive or mobile of the crime is meant the internal impulse (desire, tendency, passion and feeling) of the offender that gave birth in his mind to the idea of performing a certain activity consciously oriented towards satisfying that desire, tendency and erroneous passion [8, p. 176].

The presence of the mobile phone in the commission of any crime, including the crime of vandalism is an indication of the perpetrator's mental normality, and the lack of a comprehensible reason (meaning, adequate) is an indication of mental abnormality that requires careful examination of the subject [3, p. 192].

The purpose of the crime, in turn, is a mental image that appeared in the person's psyche regarding the proposed objective and represented by the perpetrator as a result of his criminal action or inaction. So, the goal, as an imagination regarding the expected result, characterizes the person's thinking, contemplation [8, p. 178].

Like the reason, the purpose is not, as a rule, a mandatory sign of the subjective side of the crime, because whatever the purpose of the perpetrator's conduct, its commission is sufficient to establish the subjective side of the crime [8, p. 178].

We can talk about the same thing in the case of the crime regulated in art. 288 of the Criminal Code, where the reason and purpose do not constitute obligatory elements of the subjective side of the crime, and respectively

respectiv nu se iau în considerare la calificarea faptei, ci numai la stabilirea și individualizarea pedepsei și răspunderii penale. Cu toate acestea, faptul respectiv nu ar însemna că săvârșind o astfel de infracțiune, făptuitorul nu ar urma un scop sau nu ar avea nici un motiv.

La săvârșirea oricărei infracțiuni intenționate, inclusiv și a vandalismului, motivul constituie impulsul intern ce se naște în mintea făptuitorului și îi dirijează conduita sa ilicită. De asemenea, motivul și scopul infracțiunii analizate ne permit să delimităm vandalismul de alte tipuri de infracțiuni.

Analizând problematica în cauză, constatăm că printre motivele de comitere a vandalismului deseori apar următoarele:

- dorința aprigă a făptuitorului de a demonstra importanța, valoarea, rolul și puterea sa în societate;

- manifestarea neglijenței, lipsei de respect și revoltei față de regulile morale instituite în societate;

- manifestarea agresiunii acumulate față de obiecte ce prezintă o valoare istorică, culturală sau artistică prin pângărirea sau nimicirea acestora;

- tendința făptuitorului, prin intermediul comiterii vandalismului, de a se încadra într-un grup de persoane care își petrec timpul împreună, se distrează împreună și au interese comune concentrate asupra săvârșirii actelor de vandalism;

- obrăznicia persoanei, manifestare generată de lipsa de educație a acesteia etc.

Motivele enumerate mai sus scot în evidență năzuința făptuitorului de a se autoafirma prin prisma conduitei infracționale. După cum menționează unii autori precum M.P. Juravljov și S.I. Nikulin, natura acestor motive constă în lipsa de educație și cultură, impertinență, tendința de a se manifesta într-o manieră deliberată, lipsa de respect față de societate, precum - și nu în ultimul rând - în dorința de a-și afirma personalitatea și propriul eu prin intermediul unui comportament brutal și agresiv [12, p. 240].

Autorul B.V. Iațelenko menționează că infracțiunea de vandalism poate fi săvârșită din motive huliganice, din răzbunare sau din altă cauză [14, p. 245].

Aceeași opinie o împărtășesc și autorii Sergiu Brânză și Vitalie Stati, care consideră că

are not taken into account in the qualification of the deed, but only in establishing and individualizing the punishment and criminal liability. However, that fact does not mean that by committing such an offense, the perpetrator would not pursue a purpose or have no motive.

When committing any intentional crime, including vandalism, the motive is the internal impulse that arises in the mind of the perpetrator and directs his illicit conduct. Also, the reason and purpose of the analyzed crime allow us to delimit vandalism from other types of crimes.

Analyzing the issue in question, we find that among the reasons for committing vandalism are often the following:

- the perpetual desire of the perpetrator to demonstrate his importance, value, role and power in society;

- manifestation of negligence, lack of respect and revolt against the moral rules established in society;

- the manifestation of the accumulated aggression towards objects that present a historical, cultural or artistic value through their defilement or destruction;

- the perpetrator's tendency to commit vandalism, to belong to a group of people who spend time together, have fun together and have common interests focused on committing acts of vandalism;

- the impudence of the person appeared as a result of his lack of education, etc.

The reasons listed above highlight the perpetrator's desire to assert himself through the prism of criminal conduct. As some authors such as M.P. Juravleov and S.I. Niculin mention, the nature of these reasons consists in the lack of education and culture, impertinence, the tendency to manifest in a deliberate manner, the lack of respect for society, as well as last but not least the desire to assert one's personality and own himself through brutal and aggressive behavior [12, p. 240].

Author B.V. Yatelenko mentions that the crime of vandalism can be committed for hooliganism, revenge or other reasons [14, p. 245].

The same opinion is shared by the authors Sergiu Brânza and Vitalie Stati, who consider that the hooligan motives have a binding character in the case of the crime specified in

motivele huliganice au un caracter obligatoriu în cazul infracțiunii specificate la art. 288 CP [2, p. 707].

În același context se expun și autorii A.A. Gravina și I.A. Semețova, care printre motivele de răzbunare, ură națională etc., evidențiază ca fiind cele primordiale motivele huliganice [7, p. 214.].

Alți autori, precum I.N. Deriughina, promovează o opinie diametral opusă referitoare la existența motivelor huliganice în componența laturii subiective a infracțiunii de vandalism. Din punctul de vedere al acestui autor, motivele infracțiunii de vandalism pot fi diverse, însă cele huliganice nu se înscriu în această listă [15, p. 364].

De aceeași părere sunt și autorii L.D. Gauhman și S.V. Maksimov care afirmă că motivele huliganice nu se încadrează în categoria motivelor infracțiunii de vandalism [15, p. 209].

Analizând opiniile diferitor autori referitoare la prezența motivelor huliganice în conținutul infracțiunii specificate la art. 288 CP, susținem părerile celor care s-au expus în favoarea acestora, afirmând că motivele huliganice fac parte dintre cele fundamentale în cazul infracțiunii de vandalism.

Totodată, este de remarcat că motivele huliganice sunt considerate unele dintre cele mai periculoase, deoarece nu sunt justificate din punct de vedere al logicii, au un caracter subconștient și un grad scăzut de control și percepție. Acestea le este caracteristică promptitudinea, spontaneitatea, bruschețea și impulsivitatea. Preponderent, persoanele care săvârșesc infracțiunea de vandalism din motive huliganice, de regulă acționează fără vreo pregătire sau înțelegere prealabilă, ideea de comitere a faptei ilicite apare la ei brusc și aceștia acționează spontan. În același timp, agresiunea vandalilor, materializată prin comiterea actelor de vandalism, poate apărea în rezultatul disprețului sau antipatiei pe care aceștia o au față de întreaga societate, de o anumită pătură socială sau de un grup rasial, etnic sau religios. În ultimul caz, acțiunile făptuitorului sunt dirijate de sentimentul de neglijență, ură, răzbunare față de această categorie de persoane.

În conținutul motivelor huliganice se includ o varietate largă de alte motive josnice, sub influența cărora la făptuitor apare intenția

art. 288 of the Criminal Code [2, p. 707].

In the same context, the authors of A.A. Gravina and I.A. Semețova, who among the reasons for revenge, national hatred, etc., highlight as the primary ones the hooligan motives [7, p. 214.].

Other authors such as I.N. Deriughina, promotes a diagonally opposite opinion regarding the existence of hooligan motives in the composition of the subjective side of the crime of vandalism. From the point of view of this author, the reasons for the crime of vandalism can be various, but the hooligan ones are not included in this list [15, p. 364].

The authors of L.D. Gauhman and S.V. Maksimov also state that the hooligan motives do not fall into the category of motives for the crime of vandalism [15, p. 209].

Analyzing the opinions of different authors regarding the presence of hooligan motives in the content of the crime specified in art. 288 of the Criminal Code, we support the opinions of those who spoke in their favor, stating that the hooligan motives are part of the fundamental ones in the case of the crime of vandalism.

At the same time, it should be noted that hooligan motives are considered some of the most dangerous, because they are not a justification from the point of view of logic; they have a subconscious character and a low degree of control and perception. They are characterized by promptness, spontaneity, abruptness and impulsivity. Prevalently, people who commit the crime of vandalism for hooligan reasons usually act without any prior training or understanding, the idea of committing the wrongdoing suddenly appears to them and they act on the spot. At the same time, the aggression of the vandals materialized by committing acts of vandalism can appear as a result of the contempt or antipathy that the latter have towards the whole society, a certain social stratum or a racial, ethnic or religious group. In the latter case, the perpetrator's actions are directed by the feeling of negligence, hatred, revenge towards this category of people.

The content of hooligan motives includes a wide variety of other lowly motives, under the influence of which the perpetrator intends to demonstrate disrespect for society,

de a demonstra lipsă de respect față de societate, neconformare cu normele morale existente și acceptate, manifestări care privesc în ansamblu dau dovadă de lipsă de bună-cuviință la făptuitor. Apariția și dezvoltarea motivelor huliganice poate avea loc din cauza sentimentului de gelozie și a dorinței de răzbunare, survenite ca urmare a stării sufletești chinuitoare, trăite de făptuitor. Sub presiunea sentimentelor respective, ce determină și dirijează comportamentul subiectului, și la apariția unui motiv bine conturat, care uneori poate fi neînsemnat, la persoană pot apărea unele emoții de mânie, malițiozitate, dorință de răzbunare, care se revarsă prin comiterea unor fapte antisociale și ilicite, printre care se enumeră și vandalismul.

În contextul celor expuse mai sus, considerăm că printre motivele primordiale, ce îl pot determina pe făptuitor să nimicească bunurile în transportul public sau în alte locuri publice, pot fi și cele personale. Aceste motive pot degenera în huliganice în momentul în care sunt ajustate de către făptuitor, el invocând că apariția lor se datorează sentimentelor de gelozie și răzbunare pe care le trăia la acel moment. În contextul considerării motivelor huliganice ca unele de bază la comiterea infracțiunii de vandalism, este important ca emoțiile, care treptat au trecut în motive, să trezească în conștiința subiectului dorința de a demonstra atitudinea de nepăsare față de principiile morale ce dăinuiesc într-o societate. La fel, este principal ca motivele huliganice, apărute pe fundalul trăirilor sufletești ale subiectului, să îl determine pe acesta la săvârșirea unor acțiuni ilicite (pângărire sau nimicire) numai asupra bunurilor din domeniul public; în același timp acțiunile respective, îndreptate asupra bunurilor ce fac parte din domeniul privat, nu pot fi calificate conform prevederilor art. 288 CP.

Așadar, din neputință de a se autoafirma sub un aspect pozitiv, nimicirea bunurilor în transportul public sau în alte locuri publice constituie pentru făptuitor unicul procedeu de afirmare a propriei personalități care, de asemenea, este însoțit de neconformarea acestuia cu ansamblul normelor de conviețuire socială.

Alături de motivele huliganice descrise mai sus, care rămân a fi primordiale, ca motive subsidiare de comitere a infracțiunii de vandalism putem atesta următoarele: răzbunare; ură socială, națională, rasială sau religioasă; inte-

non-compliance with existing and accepted moral norms, manifestations that as a whole show a lack of good manners to the perpetrator. The appearance and development of hooligan motives can take place due to the feeling of jealousy and the desire for revenge arising as a result of the torturous state of mind relived by the perpetrator. Under the pressure of those feelings, which determine and direct the subject's behavior and the appearance of a well-defined reason, which can sometimes be insignificant, some emotions may appear in the person of anger, malice, and desire for revenge, which flows by committing antisocial and illegal acts including vandalism.

In the context of the above, we consider that, among the primary reasons that may cause the perpetrator to destroy the goods in public transport or in other public places may be the personal ones. These motives can degenerate into hooligans when they are adjusted by the perpetrator, who claims that their appearance is due to the feelings of jealousy and revenge he was experiencing at the time. In the context of considering hooligan motives as the basic ones for committing the crime of vandalism, it is important that the emotions that gradually passed into motives awaken in the subject's consciousness the desire to demonstrate the attitude of indifference to moral principles that persist in a society. It is essential that the hooligan motives appeared on the background of the soul's retreats of the subject, to determine him when committing illicit actions (defilement or destruction) only on the goods from the public domain, the respective actions directed on the goods that are part of the private domain cannot be qualified according to the provisions of art. 288 of the Criminal Code.

Therefore, due to the impossibility of asserting itself in a positive aspect, the destruction of goods in public transport or in other public places is for the perpetrator the only procedure of asserting his own personality which is also accompanied by his non-compliance with all norms of social coexistence.

Along with the hooligan motives described above, which remain paramount, as subsidiary reasons for committing the crime of vandalism we can attest to the following: revenge; social, national, racial or religious

resul material (atunci când autorul infracțiunii acționează ca urmare a instigării, concretizate în promisiunea unei recompense materiale) etc. [2, p. 707].

În această ordine de idei, autorii Sergiu Brânză și Vitalie Stati subliniază că, în vederea relevării naturii motivelor care determină săvârșirea infracțiunii de vandalism, este util să stabilim conexiunea dintre aceste motive și obiectul juridic special al infracțiunii de vandalism. În acest context, menționează autorii citați, este practic imposibil de a face abstracție de opinia conform căreia „Deosebirea vandalismului de huliganism constă în aceea că, în cazul vandalismului, se atestă violarea normelor de moralitate și estetică publică, însă nu are loc încălcarea ordinii publice” [2, p. 707].

În susținerea unei astfel de opinii vine și autorul V.N. Kudreavțev, care susține că „deosebirea vandalismului de huliganism se exprimă în faptul că în cazul vandalismului are loc nu doar încălcarea ordinii publice, ci și violarea normelor de estetică și moralitate publică” [12, p. 246].

Totodată, în final, este important de remarcat faptul că pentru infracțiunea specificată la art. 288 CP, scopul nu este prevăzut în calitate de semn obligatoriu al laturii subiective. Prin urmare, deseori infracțiunea de vandalism se consideră a fi comisă fără un anumit scop. Însă, dacă acesta totuși persistă, atunci el este reflectat în conștiința subiectului, care își dă seama că prin comportamentul său cinic și lipsit de educație încalcă orice normă morală din cadrul societății. Astfel, făptuitorul demonstrează lipsă de respect total față de cei din jur, față de valorile morale și materiale, reducând considerabil calitățile estetice ale edificiilor sau altor încăperi, ale bunurilor din transportul public sau din alte locuri publice [1, p. 660]. Fiind generat de motiv, scopul infracțiunii formează împreună cu acesta atitudinea psihologică a făptuitorului față de acțiunile realizate.

Concluzie. Stabilirea de legiuitor a limitei minime de vârstă – 14 ani, de la care persoana poate fi trasă la răspundere penală pentru săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 288 CP, este una corectă și justificată, deoarece, la atingerea vârstei respective minorul în deplină măsură este capabil să evalueze comportamentul său ca fiind ilicit și producător de prejudiciu.

De asemenea, nu în ultimul rând are

hatred; material interest (when the perpetrator acts as a result of instigation, materialized in the promise of a material reward), etc. [2, p. 707].

In this order of ideas, the authors Sergiu Brânza and Vitalie Stati emphasize that in order to reveal the nature of the reasons that determine the commission of the crime of vandalism; it is useful to establish the connection between these reasons and the special legal object of the crime of vandalism. In this context, the cited authors mention, that it is practically impossible to disregard the opinion like “The difference between vandalism and hooliganism is that, in the case of vandalism, there is a violation of the norms of morality and public aesthetics, but there is no violation of public order” [2, p. 707].

In support of such an opinion comes the author V.N. Kudreavțev, who claims that “the difference between vandalism and hooliganism is expressed in the fact that in the case of vandalism there is not only a violation of public order, but also a violation of the norms of aesthetics and public morality” [12, p. 246].

At the same time, finally, it is important to note that for the crime specified in art. 288 of the Criminal Code, the purpose is not provided as a mandatory sign of the subjective side. Therefore, the crime of vandalism is often considered to have been committed without a specific purpose. But if it still persists, then it is reflected in the consciousness of the subject, who realizes that by his cynical and uneducated behavior, he violates any moral norm in society. In this way, the perpetrator demonstrates a total lack of respect for those around him, for moral and material values, considerably reducing the aesthetic qualities of buildings or other rooms, of goods in public transport or other public places [1, p. 660]. Being generated by the motive, the purpose of the crime forms together with it the psychological attitude of the perpetrator towards the actions performed.

Conclusion. So in conclusion we mention that the establishment by the legislator of the minimum age limit – 14 years, from which the person can be held criminally liable for committing the crime provided by art. 288 of the Criminal Code, is a correct and justified one, because, upon reaching the age of 14, the minor

importanță cunoașterea motivului de care s-a călăuzit infractorul și a scopului urmărit de el – un lucru deosebit de util pentru determinarea caracterului și gradului prejudiciabil al faptei, pentru cunoașterea pericolozității infractorului, stabilirea măsurii de apărare socială adecvată [8, p. 179] și pentru individualizarea pedepsei penale și delimitarea infracțiunii de vandalism de alte infracțiuni asemănătoare.

is fully able to assess his/her behavior as unlawful and harmful.

Last but not least, knowing the reason for the offender and the purpose pursued by him is particularly useful for determining the nature and detrimental nature of the act, for knowing the danger of the offender, establishing the appropriate social protection measure [8, p. 179] and for individualization criminal punishment and the delimitation of the crime of vandalism from other similar crimes.

Referințe bibliografice

Bibliographical references

1. Brînza S., Stati V. Drept penal. Partea specială. Vol. II. Chișinău: F.E.-P. „Tipogr. Centrală”, 2011. 1324 p.
2. Brînza S., Stati V. Tratat de drept penal. Partea specială. Vol. II. Chișinău: F.E.-P. „Tipogr. Centrală”, 2015. 1300 p.
3. Bulai C. Manual de drept penal. Partea generală. București: ALL, 2000. 240 p.
4. Keremnova N.A. Ugolovnaja otvetstvennost' za vandalizm. Dissertacija kand. jurid. nauk. Omsk, 2004. 198 p.
5. Chirița V. Luarea de ostatici: Analiza juridico-penală și criminologică. Chișinău: Tipogr. Acad. „Ștefan cel Mare” a MAI, 2011. 242 p.
6. Doncenko A.E. Nenakazuemyj vandalizm. În: Rossijskaja justicija, 1998, № 6. p. 21-24.
7. Gravina A.A., Kashepov V.P., Koshaeva T.O. i dr. Ugolovnoe pravo Rossijskoj Federacii. Moskva: „Bylina”, 1999. 559 p.
8. Manual de Drept penal. Partea generală. Redactor coordonator Borodac A. Chișinău: F.E.-P. „Tipogr. Centrală”, 2005. 516 p.
9. Oancea I. Tratat de drept penal. Partea generală. București: All, 1994. 352 p.
10. Pirozhkov V.F. Kriminal'naja psihologija. Moskva: „Os'-89”, 2007. 704 p.
11. Rossijskoe ugovnoe pravo. Osobennaja chast'/Pod red. M.P. Zhuravljova i S.I. Nikulina. Moskva: Spartak, 1998. 480 p.
12. Rossijskoe ugovnoe pravo. Osobennaja chast'/Pod red. V.N. Kudrjavteva, A.V. Naumova. Moskva: Jurist', 1997. 496 p.
13. Shirokov N.A. Vandalizm (ugolovno-pravovoj i kriminologičeskij aspekty). Avtoreferat doktorskoj dissertacii kand. jurid. nauk. Moskva, 2003. 27 p.
14. Ugolovnoe pravo Rossii. Osobennaja chast'/Pod. red. A.I. Raroga. Moskva: IMPJe, 1998. 479 p.
15. Ugolovnoe pravo. Osobennaja chast'/Pod obsh. red. L.D. Gauhmana i S.V. Maksimova. Moskva: Jeksmo, 2005. 414 p.

Despre autor:

Sofia PILAT,

doctor în drept,

conferențiar universitar

al Catedrei „Procedură penală, criminalistică

și securitate informațională”

a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI

e-mail: sofia-chirita@yandex.ru

About author:

Sofia PILAT

PhD,

associate professor of the Chair of “Criminal

Procedure, Forensic and Information Security”

of the Academy „Ștefan cel Mare” of the MIA,

e-mail: sofia-chirita@yandex.ru